

Roxana ROGOBETE,
Valentina MUREȘAN,
Mădălina CHITEZ
(Universitatea de Vest
din Timișoara)

„Între uz și abuz”? Anglicismele
în scrierea academică din România.
Studiu de caz: corpusul EXPRES

Abstract: (“Between use and abuse”? Anglicisms in Academic Writing in Romania. Case Study: the EXPRES Corpus): The major influence of the English language as an idiom of visibility and internationalisation is already recognised in the Romanian language (from the presence of foreign words in everyday vocabulary to specialised languages). Without claiming to provide an overview of Anglicisms in current communicative contexts, the present study will focus on the Romanian subset of the EXPRES corpus, compiled within the DACRE project (*Discipline-specific expert academic writing in Romanian and English: corpus-based contrastive analysis models*). Comprising 200 research articles recently published in journals in fields such as Linguistics, Political Sciences, Economics, Information Technology, the EXPRES-RO subset is the only expert, multidisciplinary corpus available for statistical linguistic analysis on an open-source platform (<https://expres-corpus>). The paper will compare the presence of collocations or discursive clichés from the English language in the discipline-specific academic writing, analysing the causes of such loanwords: from the Romanian research’s tendency of internationalisation to possible gaps in the creation of a Romanian terminology.

Keywords: *Academic Word Lists, EXPRES corpus, academic writing in Romanian, academic writing in English, corpus linguistics.*

Rezumat: Influența majoră a limbii engleze ca idiom al vizibilității și al internaționalizării este deja recunoscută în spațiul românesc (de la prezența unor cuvinte străine în vocabularul cotidian, la limbajele de specialitate). Fără a avea pretenția de a oferi o panoramă a anglicismelor în comunicarea actuală, studiul de față se va concentra pe subsetul din limba română al corpusului EXPRES, compilat în cadrul proiectului DACRE (*Scriere academică specifică disciplinei în limbile română și engleză: modele de analiză contrastivă bazate pe corpusuri lingvistice*). Conținând câte 200 de articole de cercetare publicate recent în reviste de specialitate din domenii precum lingvistică, științe politice, științe economice, tehnologia informației, subsetul EXPRES-RO reprezintă singurul corpus de tip expert, multidisciplinar, disponibil pe o platformă accesibilă cercetărilor în vederea unor analize lingvistice statistice (<https://expres-corpus.org/>). Studiul de față va urmări comparativ prezența, în scrierea academică specifică disciplinelor menționate, a unor colocații ori clișee discursive din limba engleză, analizând cauzele unor astfel de împrumuturi: de la tendința de internaționalizare a cercetării românești la posibile deficiențe în crearea unei terminologii românești.

Cuvinte-cheie: *liste de cuvinte academice, corpusul EXPRES, scrierea academică în limba română, scrierea academică în limba engleză, lingvistică de corpus.*

Cuvânt preliminar: proiectul DACRE și corpusul EXPRES

În cadrul acestui studiu, vom analiza influența limbii engleze asupra scrierii academice din România, pornind de la un subset al corpusului EXPRES (Chitez, Rogobete, Mureșan, Dincă 2022), creat în cadrul proiectului DACRE (*Scriere academică specifică disciplinei în limbile română și engleză: modele de analiză contrastivă bazate pe corpusuri lingvistice*¹). Este deja un loc comun faptul că, din multiple motive², anglicismele sunt prezente atât în comunicarea cotidiană, cât și în sfera academică. Ne vom limita însă observațiile la prezența anglicismelor în producția științifică românească din ultimii 5-10 ani, „colectată” în EXPRES, cu scurte abordări ale anglicismelor atât din perspectivele teoretice românești, cât și din perspectiva limbii engleze. În cadrul studiului nostru de caz, vom urmări comparativ prezența, în articole științifice din patru domenii, a unor elemente lexicale ori cologații din limba engleză, analizând cauzele unor astfel de împrumuturi: de la tendința de internaționalizare a cercetării din România la posibile deficiențe în crearea unei terminologii românești. Vom avea în vedere, la modul general, diferențierea clasică între împrumuturile necesare și cele „de lux” (cu oarecare rezerve, e drept, față de aserțiunile lui Pușcariu 1976), de vreme ce vom depista câteva ocurențe lexicale, structuri sau N-gramme din sfera anglicismelor. Vom selecta cele mai frecvente astfel de ocurențe din subsetul EXPRES, dezbătând necesitatea și gradul de asimilare a acestor împrumuturi în cadrul comunicărilor scrise în limba română. Însă, deși discutăm despre un corpus echilibrat, admitem dificultatea de a stabili un nivel de standardizare și de a generaliza pentru întregul repertoriu academic românesc pornind de la EXPRES-RO, din moment ce pentru limba română nu există deocamdată instrumente de verificare sau liste standard cu care să comparăm rezultatele studiului nostru³.

Conținând câte 200 de articole științifice din patru domenii (lingvistică, științe economice, științe politice, tehnologia informației), corpusul EXPRES⁴ este unul de tip expert, textele fiind publicate în ultimii 5-10 ani în reviste de specialitate indexate în baze de date. Subsetul în limba română conține un total de 4,201,363 de cuvinte, un număr dublu față de alte corpusuri prezente pe platforme online, precum ELEXIS Romanian Web 2021 (roTenTen21) WSD sample din pachetul Sketch Engine, chiar dacă nu este un corpus general de referință (vezi Rogobete, Mureșan, Chitez 2023 pentru mai multe date generale despre corpus).

¹ Informații despre proiect sunt disponibile online: <https://dacre.projects.uvt.ro/>.

² „Necesitate” și „prestigiu” sunt cuvintele-cheie folosite de A. Greavu (2018, 75).

³ De altfel, și validarea unor liste de cuvinte academice este un proces ce are nevoie de multiple resurse, vezi Bucur et al. 2023, Rogobete et al. 2023.

⁴ Proiectul DACRE a fost implementat în perioada 2021-2022, fiind finanțat de Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării din România prin UEFISCDI (contract 158/2021, PN-III-P4-ID-PCE-2020-0821).

Anglicismele – aspecte teoretice: dinspre română spre engleză și invers

Deja rațiunea proiectului DACRE de a construi un corpus bilingv de articole scrise de cercetători români (română, engleză L1/L2) arată, pe de o parte, nevoia de relevanță, vizibilitatea internațională pe care și-o dorește cercetarea românească (de „amorul științei” sau de... „amorul punctelor” sau „al raportărilor”), dar și, pe de altă parte, existența unor resurse mult mai variate, accesibile în limba engleză. Aspectele menționate sunt însă interdependente. De asemenea, tehnologiile emergente nu pot fi traduse cu atâta rapiditate încât să nu utilizăm împrumuturi, ci direct termeni românești, așa încât este discutabil dacă la nivel de producție științifică mai putem vorbi despre moda limbii engleze, așa cum probabil se întâmplă în registrul colocvial. „Moda”, în acest caz, nu mai este doar o chestiune de preferință, gust, opțiune, ci poate de-a dreptul un șablon necesar, și nu numai pentru limba română.

Trebuie menționat faptul că, deși lingviștii anglofoni (de pildă Barber et al. 2000, Jackson și Zé Amvela 2007) discută despre tipologii de împrumuturi, aplecarea acestora este mai degrabă pentru studierea împrumuturilor în limba engleză și nu atât de mult din engleză în alte limbi, aceasta sarcină revenindu-le cercetătorilor români.

Astfel, anglicismele în limba română fac obiectul de cercetare și analiză a numeroși lingviști români (e.g. Avram 1997, 2001, Băncilă și Chițoran 1976, Ciobanu 1997, Pârlog 1983, Stoichițoiu 2001, 2002, 2004, Zafiu 2001) de ceva timp deja, și se pare că o concentrare mai mare asupra categoriilor de împrumuturi, a gradului de asimilare sau adaptare a acestora și, mai ales, a structurilor lexicale care nu ar trebui considerate anglicisme (vezi Avram 1997) a coincis cu momentul lansării unui dicționar (Görlach 2001), în care acest fenomen al cuvintelor preluate din limba engleză a fost urmărit în șaisprezece țări din Europa. Studiile ulterioare (Görlach 2002a, 2002b) au adus, pe lângă completări legate de răspândirea și popularitatea anumitor structuri lexicale, și o mai mare vizibilitate a acestui fenomen în rândul vorbitorilor nativi de limba engleză, dar au și deschis discuțiile despre pseudo-anglicisme, despre utilitatea și uzanța acestora în discursul specializat, sau chiar despre atitudini față de aceste importuri lingvistice, un bun exemplu aici fiind Fischer și Pulaczewska (2008). În introducerea volumului, Fischer (2008, 8) clarifică etimologia termenului de *anglicism*, subliniind vechimea primei consemnări în dicționarul Oxford (sec. XVII), dar și explicând evoluția acestuia spre accepțiunea din zilele noastre, de împrumut din limba engleză, fenomen datorat în parte rolului deținerii precum Anglia și S.U.A în Al Doilea Război Mondial, dar și răspândirii limbii engleze. David Crystal (2012) explică pe larg în a treia ediție a volumului fenomenul globalizării limbii engleze, evidențiind atitudinile contrastante față de cuvintele împrumutate, care oscilează între deschidere și opoziție.

De altfel, există multiple cercetări românești care tratează anglicismele în română de la un ton obiectiv, cum ni se par Avram, Stoichițoiu-Ichim, Constantinescu ș.a., până la voci vehemente, care discută despre „invazii brutale” (Slama-Cazacu 2000). Concret, anglicismul este

„o unitate lingvistică (nu numai cuvânt, ci și formant, expresie frazeologică, sens sau construcție gramaticală) și chiar tip de pronunțare sau/și de scriere (inclusiv de punctuație) de origine engleză, indiferent de varietatea teritorială a englezei, nu doar din cea britanică” (Avram 1997, 11), „în curs de adaptare la sistemul limbii române” (Stoichițoiu-Ichim 2006, 29).

În zona limbajului specific disciplinei, Stoichițoiu-Ichim menționează că există anumite domenii predilecte pentru crearea unui jargon ce include anglicisme:

„Principalele categorii de vorbitori responsabile de existența «romglezei» sunt: specialiștii din diverse domenii de activitate (informatică, economie, finanțe, comunicare și relații publice, publicitate, artă etc.), jurnaliștii din presa scrisă și audio-vizuală, oamenii politici, autorii de reclame, comercianții și adolescenții.” (Stoichițoiu-Ichim 2006, 13).

Deja sunt incluse aici domenii care fac obiectul studiului nostru de caz. Stoichițoiu-Ichim chiar oferă scurte liste sau dă exemple suficiente din terminologia economico-financiară ori a informaticii, parte din ele se regăsindu-se și în EXPRES, după cum vom vedea. Demn de reținut este că autoarea menționează că jargonul profesional este motivat obiectiv: „pentru specialiști, toate împrumuturile sunt motivate obiectiv” (Stoichițoiu-Ichim 2006, 14). Așadar, comunicarea specializată, inclusiv scrierea academică specifică unui anumit domeniu, va fi mult mai permisivă în ceea ce privește un lexic „internațional”, însă o discuție despre o analiză panoramică a inserției anglicismelor în scrierea științifică românească poate fi realizată numai având la dispoziție un corpus extins.

Anglicismele în subsetul EXPRES-RO: studiu de caz

În cele ce urmează vom prezenta rezultatele interogărilor realizate pe platforma expres-corpus.org, ce poate fi accesată în mod gratuit în urma creării unui cont de utilizator. Ne-am ocupat de identificarea gradului de asimilare a unor împrumuturi și am observat modalitatea de flexionare a termenilor. De pildă, termeni precum *software*, *leasing*, *broker*, *provider* fac parte din categoria împrumuturilor motivate obiectiv, prezente în literatura de specialitate, dar introduse mai degrabă înainte ca limba română să se plieze pe realitățile/ noutățile economice:

Termen	Ocurențe
software	127 – IT 48 – științe economice 6 – lingvistică 1 – științe politice
leasing	6 – științe economice 1 – IT
provider	1 – IT

broker	4 – IT 1 – științe economice 1 – științe politice
--------	---

Dacă mai devreme am amintit criteriul necesității, cel al gradului de inserție în limbă și al asimilării este volatil din punct de vedere grafic, în sensul în care la termenul *leasing* flexiunea e variată (cu și fără cratimă): „în cazul creditelor comerciale precum și a leasing-urilor”, „În cazul leasingului operațional”, „Din punct de vedere financiar, leasingul este o alternativă la finanțarea prin împrumuturi pe termen lung cu garanții sigure”, „standardul contabil privind leasing-ul va accelera adoptarea ERP-ului” etc.

Această dezbatere despre gradul de asimilare apare și la Stoichițoiu-Ichim (2006), dar într-o măsură mult mai mare în studiile din limba engleză, făcându-se diferența între împrumuturi complet asimilate, parțial asimilate și deloc asimilate („xenisme”). Având în vedere eterogenitatea exemplilor, pentru acest studiu am considerat secundare chestiunile referitoare la flexiune, însă ne-am concentrat pe elementele lexicale și pe posibilitatea ca acești termeni să fie dublați în română. De exemplu, *provider* poate fi „acoperit” semantic de *furnizor*, dar *broker* nu poate fi substituit în toate contextele cu *intermediar*, suprapunerea este incompletă în acest caz.

Pe lângă nevoia de a studia concordanțele în care apar termenii, dificilă este situația calchierii unor structuri. În mod surprinzător, în EXPRES nu am identificat o frecvență ridicată a acestor grupări, comparativ cu corpusul ROGER, ce conține texte studențești redactate în mediul universitar românesc¹. Într-un studiu anterior al echipei, miza principală a fost tratarea contrastivă a două corpusuri: scriere academică de tip expert vs scrierea academică a studenților, analiză realizată la nivelul unităților multicuvânt și mai ales la cel al structurilor de tipul verb + prepoziție, verb + substantiv sau substantiv + prepoziție, substantiv + adjectiv. În această direcție, putem face un inventar al N-gramelor cel puțin bizare regăsite: „orientate înspre”, „locuri de muncă ecologică”, „minerit de date”, „face sens” etc. (Mureșan et al. 2022).

Ar trebui menționat aici și fenomenul de *code-switching*, al schimbărilor de comportament lingvistic și nu al limbii datorită influenței limbii engleze, așa cum explică Haspelmath (2009); acest fenomen nu presupune existența unui cod lingvistic mixt, ci vorbitorii includ elemente din două coduri lingvistice diferite. Astfel, transferul unor structuri lexicale din limba engleză în limba română este o caracteristică tot mai puternică a noii generații, care deși nu este într-o situație reală de bilingvism, datorită expunerii foarte mari la limba engleză, atât în scop profesional (echipe internaționale), cât și personal, pe rețele sociale sau în media, în consumul de materiale publicate/difuzate în limba engleză. În cazul corpusului EXPRES-RO, am întâlnit fenomenul de *code-switching* în interiorul frazei (Pungă 2018), care este legat preponderent de contextualizare sau de explicarea unor termeni din limba engleză ori de utilizarea variantei engleze după ce aceasta a fost deja explicată în articol. Din 800 de articole,

¹ Platforma ROGER poate fi accesată online: roger-corpus.org.

avem 55 de situații de acest tip, în care autorul articolului realizează o astfel de conexiune explicită cu contextul sau referința (v. și Onysko 2007): 30 de explicații în sfera lingvisticii, 18 în științele economice, 7 în zona IT (0 pentru științe politice) (vezi figura 1).

Texts displayed on page: 1 - 20 / 55

- 1 *Language: Romanian - L1 | Discipline: Economics*
... absolute a individului asupra propriei persoane (eng), self-ownership și asupra bunurilor materiale... [show more]
- 2 *Language: Romanian - L1 | Discipline: Economics*
... fermă la furculiță" sau „From Farm to Fork”, (eng), cu Strategia Biodiversității și cu... [show more]
- 3 *Language: Romanian - L1 | Discipline: Economics*
... generat prin proiectare asistată de calculator (eng). Computer-aided design, CAD este utilizat direct... [show more]
- 4 *Language: Romanian - L1 | Discipline: Economics*
... începutul anului 2020. (FIL Foreign Investment Law (lb. eng)), care interzice în mod expres întreprinderea... [show more]
- 5 *Language: Romanian - L1 | Discipline: Economics*
... vehiculele electrice (EV EV = Electric Vehicles (eng)). Autoturismele și, în general, autovehiculele... [show more]
- 6 *Language: Romanian - L1 | Discipline: Economics*
... conceptul de aerospațial ca derivat de la aeronautică (eng, aeronautics) și zboruri cosmice (eng)... [show more]

Figura 1. Code-switching pentru explicarea unor termeni din limba engleză

Printre termenii explicați se regăsesc și *stakeholder* (9 ocurențe pentru științe economice, 5 pentru științe politice, una pentru IT, vezi figura 2) sau *benchmark* (4 prezențe în subcorpusul de științe economice, 2 în cel de IT, una în cel de lingvistică, vezi figura 3), cu utilizare însă inconstantă, pentru că alternează cu structurile echivalente din limba română.

- Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Economics
... economică durabilă, pe baza colaborării dintre **stakeholderi**: angajați, comunitatea locală, furnizori... [show more]
- Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Economics
... „seducție” și influență pentru și către **stakeholderi**. Pe de altă parte, comunicarea financiară... [show more]
- Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Economics
... gândească viitorul, o strategie orientată spre **stakeholderi** și dacă știe să-și prețuiască... [show more]
- Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Economics
... ce standardul ISO 14001 este determinat de către **stakeholderi**, comunitate sau autorități legislative... [show more]
- Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Economics
... cunoscut faptul că succesul depinde de încrederea în **stakeholderi** - comunitate, autorități locale... [show more]
- Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Political Sciences
... cât vor fi implicați mai mulți și mai diverși **stakeholderi**. Astfel, putem trage o concluzie privind... [show more]
- Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Political Sciences
... cât vor fi implicați mai mulți și mai diverși **stakeholderi**. Pe scurt, beneficiile pe care le are... [show more]
- Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Political Sciences
... tocmai simplă, a acțiunilor mai multor tipuri de **stakeholderi**, printre care se află guverne naționale... [show more]
- Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Political Sciences
... migrații reprezintă o categorie distinctă de **stakeholderi** importanți, și nu unicul decident. În... [show more]
- Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Information Technology
... competențe; stimulente și recompense; dialog multi-**stakeholderi** privind știința deschisă la nivel... [show more]
- Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Information Technology
... științific. Platforma se adresează mai multor categorii de **stakeholderi**, producătorii de cunoaștere... [show more]

Figura 2. Ocurențe ale lui "stakeholder" în EXPRES-RO

Texts displayed on page: 1 - 7 / 7

- 1 *Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Economics
... tranzacțiilor încheiate pentru clienți prin folosirea de **benchmark-uri** și în funcție de rezultatele... [show more]
- 2 *Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Economics
... au menționat că dovezile arată că manipularea **benchmarking-ului** a devenit mai severă după ce s-a... [show more]
- 3 *Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Economics
... dificultatea selecției sau a construcției unui **benchmarking** compozit, în înțelegerea efectelor... [show more]
- 4 *Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Economics
... (colecție de indicatori de performanță cheie); **benchmarking** (analiza comparativă); business process... [show more]
- 5 *Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Linguistics
... accounturi, app(-)uri, back-end-uri, basement-uri, **benchmark(-)uri**, blogroll-uri, blogspoturi, bookbloguri... [show more]
- 6 *Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Information Technology
... cloud potrivit pentru multe **job-uri** HPC. Unele **benchmark-uri** arătau că sistemul HPC Cloud... [show more]
- 7 *Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Information Technology
... performanță maximă de aproximativ 9 GFLOPS, conform cu **benchmark-ul** HPL care se aplică supercalculatoarelor... [show more]

Figura 3. Ocurențele lui "benchmark" în EXPRES-RO

Analizând comparativ cele patru domenii distincte incluse în EXPRES, observăm că lingvistica pare cel mai puțin permeabil domeniu (ipoteza că avem aici „cei mai adaptați” termeni nu poate fi verificată pe un set atât de restrâns). Sunt explicate aici noțiuni din alte limbi, fiind apoi analizate din punctul de vedere al asimilării. Altfel, însă, anglicismele sunt prea puțin recurente în discursul academic propriu-zis. Nici măcar *colocație* (astăzi înțeles inclusiv drept „grup de cuvinte”), *concordanță* (cu sensul utilizat în engleză), a scrie un *review*, un *abstract* nu apar în corpus, dar este de menționat faptul că EXPRES nu conține numeroase articole de lingvistică de corpus (vezi figura 4).

Language: Romanian - L1 | Discipline: Linguistics

... funcție de contextele în care a fost întâlnit cuvântul. (140 de substantive): absurdistanuri, accounturi, appl(-)uri, back-end-uri, basement-uri, benchmark(-)uri, blogroll-uri, blogspoturi, bookbloguri, bookinguri, bourbonuri, boybanduri, briefuri, bulk(-)uri, bulk-carrier-uri, buzz-uri, cabrio(-)uri,...

Figura 4. Anglicisme în subcorpusul de lingvistică

În cazul științelor politice, Stoichițoiu-Ichim precizează că multe dintre anglicismele pătrunse sunt vehiculate în mass-media, de vreme ce discursul politic face obiectul unei largi difuzări către public. În cazul acesta, adaptarea vine mai rapid, datorită uzului masiv – de pildă, *corectitudine politică*, structură calchiată. Însă există și anglicisme care au echivalent în limba română și sunt totuși prezente în articolele de specialitate, precum *nation-building* (merge în paralel cu *procesul de construcție națională*), sau cazul unor evenimente foarte recente analizate în articolele din EXPRES. Pentru exemplificarea acestui fenomen, am selectat termenul *iliberal*, care e utilizat din anii '90 (introdus de Fareed Zakaria într-un articol din 1997) și „revitalizat” cu precădere în ultimii 10 ani din cauza contextelor politice (vezi figura 5).

Texts displayed on page: 1 - 8 / 8

- 1 *Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Political Sciences
... documente și practici politice. Cazul Ungariei „liberale” «Democracy of the European Union... [show more]
- 2 *Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Political Sciences
... vedere, o consideră glorioasă. În timp ce lumea «liberală» dorește schimbarea, se luptă cu... [show more]
- 3 *Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Political Sciences
2020 Turnura liberală în Est. Cazul Ungariei In the last decade, we are both witnesses and victims... [show more]
- 4 *Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Political Sciences
... critică la adresa anumitor guverne autoritare sau liberale, abordarea restrânsă sau selectivă în... [show more]
- 5 *Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Political Sciences
2017 Democrația low cost în minunata lume liberală The newpopulism strikes on an assumed liberală... [show more]
- 6 *Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Political Sciences
... Au nom du People! Frontul National și democrația liberală The categorical defeat of Marine Le Pen... [show more]
- 7 *Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Political Sciences
... precum și de corupția politicianilor este tentația liberală a acestora din urmă, care poate conduce... [show more]
- 8 *Language:* Romanian - L1 | *Discipline:* Political Sciences
... Greciei sau excesele radicale cu nuanțe naționalist-liberale ale guvernului de la Budapesta pentru... [show more]

Figura 5. „liberal” în EXPRES-RO

Pentru domeniile precum științe economice și IT dezbateră este deja mai consistentă inclusiv la nivelul spațiului românesc: zona economică este și cea mai cercetată din perspectiva anglicismelor. Există deja studii pe micro-corporuri specializate, alcătuite din articole din reviste economice precum *Capital*, așa că listele din sursele respective pot fi testate pe corpusul EXPRES-RO. Spre deosebire de aceste studii (Greavu 2011, vezi figura 6), care notează că anglicismele există, dar nu sunt frecvente, faptul că proiectul DACRE a generat un corpus mai actual (Greavu se limitează la anul 2005) îi oferă lui EXPRES un grad mai mare de relevanță.

The screenshot shows the Corpuseye search interface. The search query is "[word='banking'%sc]" in the corpus ROM_BUSINESS, resulting in 442 hits. The interface includes a sidebar with search filters (Field: Word, By: Left Context, Right Context, Left Edge, Right Edge, Dep Head) and a main results area. The results are displayed as a list of text snippets, each with an 'Export INFO' button. The snippets discuss the growth of corporate banking in Romania, the impact of the Internet on banking services, and the profitability of retail banking.

Figura 6. Greavu 2007, Corpus ROM_BUSINESS, <https://corp.hum.sdu.dk/cqp.ro.html>

De asemenea, chiar și contextele sau concordanțele sunt mai specializate, mai „tehnice” din punctul de vedere al domeniului. Este de menționat faptul că în 2007 are loc aderarea României la UE, astfel încât din acest moment articolele academice nu mai atomizează discursul, ci vorbim despre politici economice globale sau cel puțin europene de care România trebuie să țină cont. Acest fapt înseamnă și ca specialiștii să se pună mult mai bine la punct cu alte mecanisme și rapoarte, dar și ca publicul larg să se obișnuiască cu o terminologie vehiculată, la rândul său, în media (*banking, business*: „noua divizie de business”, „instrumente de business intelligence”, „activități de banking”, „electronic banking”, „aplicații de banking”).

Cel mai permeabil domeniu din EXPRES rămâne cel informatic, în care cel mai probabil dublarea lexemelor în română este rară sau structurile utilizate doar aproximează sensul din engleză: de la *machine learning* la *mineritul datelor*. Sunt chestiuni care țin de inteligență artificială sau de software, sisteme de operare, funcționalități ale unor aplicații etc. („aplicații de tip machine learning”, „tehnici data mining”, „download gratuit”, „parole pentru cloud”, „cloud computing”, „infrastructura cloud”, „analiza front-end”, „funcțiile de front-end”). Importul lexical în domeniul informaticii este așadar necesar pentru realitățile noi – „virtuale” sau nu (Rădulescu-Sala 2007, 175).

Scurte concluzii

Având în vedere atât scurtele extrase de pe platforma EXPRES, cât și cercetările anterioare, putem admite că nu este dificilă extragerea automată a unor liste lexicale de anglicisme din corpusurile românești, câtă vreme ne limităm însă la elemente propriu-zise de lexic (vezi Bucur et al. 2023). În acest caz, „uzul” anglicismelor poate fi clasificat, repertoriat. Problema intervine însă la calchieri ori structuri frazeologice, de pildă, unde este nevoie de o analiză aprofundată și la nivel semantic, respectiv de extragere manuală, pentru a observa modul în care, în comunicarea scrisă românească, se face „abuz” de anglicisme. O posibilă soluție este reprezentată, în acest context, de crearea unor instrumente de validare a acestui inventar extras automat, care să țină cont și de tipul de adaptare a termenului la limba română, să testeze listele compilate pe corpusuri mai largi și, de ce nu, să poată realiza o analiză contrastivă, interlingvistică, de tipul celei pe care o face Görlach (v. Görlach 2001). De asemenea, o altă analiză comparativă poate fi dezvoltată raportând corpusurile de tip expert (precum EXPRES) la corpusurile conținând texte redactate de studenți (precum ROGER, vezi Chitez et al. 2021), în sensul de a observa dacă specialiștii sau, dimpotrivă, educabilii aflați în procesul de formare sunt mai predispuși la „abuz” terminologic și „xenisme”. Prezența anglicismelor în discursul științific românesc poate simultan să aducă, pe terenul lingvistic autohton, o terminologie „procesuală” – în sensul acoperirii unor lacune (lexicale, mai ales) și ancorării cercetării din România în tendințele emergente –, dar și o „minare” a perspectivei tradiționale despre purisme terminologice. Analiza corpusurilor de texte științifice – i.e. de tip expert – poate furniza indicii relevante pentru găsirea unui echilibru funcțional între adaptarea la standardul lingvistic internațional și menținerea unei particularizări a limbii române.

Referințe bibliografice

- Avram, M. 2001. *Gramatica pentru toți*. București: Humanitas.
- Avram, Mioara. 1997. *Anglicismele în limba română actuală*. Conferință prezentată la Academia Română. București: Editura Academiei Române.
- Băncilă, Florica, Chițoran, Dumitru. 1976. *Remarks on the morphological adaptation of English loan-words*, in „Analele Universității București”, Filologie, vol. 25, p. 35-44.
- Barber, Charles, Beal, John, Shaw, Philip A. 2000. *The English Language. A Historical Introduction*, 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bucur, Ana-Maria, Dincă, Andreea, Chitez, Mădălina, Rogobete, Roxana. 2023. *Automatic Extraction of the Romanian Academic Word List: Data and Methods*, arXiv preprint, <https://arxiv.org/pdf/2307.16045.pdf>.
- Chitez, Mădălina, Bercuci, Loredana, Dincă, Andreea, Rogobete, Roxana, Csürös, Karla. 2021. *Corpus of Romanian Academic Genres (ROGER)*. Universitatea de Vest din Timișoara. Disponibil la: <https://roger-corpus.org/>.
- Chitez, Mădălina, Rogobete, Roxana, Mureșan, Valentina, Dincă, Andreea. 2022. *Corpus of Expert Writing in Romanian and English (EXPRES)*. Universitatea de Vest din Timișoara. Disponibil la: <https://expres-corpus.org/>.
- Ciobanu, Georgeta. 2004. *Romanian words of English origin*. 2nd edition. Timișoara: Mirton.

- Constantinescu, I., Popovici, V., Ștefănescu, A. 2002. "Romanian", in Görlach, M. (ed.). *English in Europe*. Oxford: Oxford University Press, p. 168-195.
- Crystal, David. 2012. *English as a Global Language*. 3rd edition. Cambridge: Cambridge University Press.
- Fischer, Roswitha, Hanna, Pulaczewska, (eds.). 2008. *Anglicisms in Europe: Linguistic Diversity in a Global Context*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing.
- Görlach, Manfred (ed.). 2001. *A Dictionary of European Anglicisms: Usage Dictionary of Anglicisms in Sixteen European Languages*. Oxford: Oxford University Press.
- Görlach, Manfred (ed.). 2002a. *An Annotated Bibliography of European Anglicisms*. Oxford: Oxford University Press.
- Görlach, Manfred (ed.). 2002b. *English in Europe*. Oxford: Oxford University Press.
- Greavu, Arina. 2007. *Corpuseye Romanian Business Corpus*. Disponibil la <http://corp.hum.sdu.dk/cqp.ro>.
- Greavu, Arina. 2011. *A Corpus-Based Approach To Anglicisms In The Romanian Economic Press*, in „Studies in Business and Economics”, Lucian Blaga University of Sibiu, Faculty of Economic Sciences, vol. 6(2), August, p. 37-45.
- Haspelmath, Martin. 2009. *II. Lexical borrowing: Concepts and issues*, in *Loanwords in the World's Languages: A Comparative Handbook*, Berlin, New York: De Gruyter Mouton, p. 35-54, <https://doi.org/10.1515/9783110218442.35>.
- Jackson, H., Zé Amvela, Etienne. 2007. *Words, Meaning and Vocabulary. An Introduction to Modern English Lexicology*. 2nd edition. London: Continuum.
- Mureșan, Valentina, Chitez, Mădălina, Bucur, Ana-Maria, Dincă, Andreea, Rogobete, Roxana. 2022. *Phraseology in Romanian Academic Writing: Corpus Based Explorations into Field-Specific Multiword Units*, in *Recent Advances in Digital Humanities. Romance Language Applications* (eds.: A Dinu, M Chitez, L Dinu, M Dobre), Peter Lang, p. 29-48.
- Onysko, Alexander. 2007. *Anglicisms in German: Borrowing, Lexical Productivity and Written Codeswitching*. Berlin: DeGruyter.
- Pârlog, Hortensia. 1983. *Observații asupra unor împrumuturi mai noi din limba engleză în limba română*, in „Analele Universității Timișoara. Științe filologice”, nr. 21, p. 78-82.
- Pungă, Loredana. 2018. *A Radiography of English Elements in Romania*, in „Romanian Journal of English Studies”, vol.15, no.1, p. 92-104, <https://doi.org/10.1515/rjes-2018-0013>.
- Pușcariu, Sextil. 1976. *Limba română*. Vol. I. *Privire generală*. București: Editura Minerva.
- Rădulescu-Sala, Marina. 2007. *Despre adaptarea unor anglicisme în limba română*, in SCL, LVIII, nr. 1, București, p. 175-184.
- Rogobete, Roxana, Mureșan, Valentina, Chitez, Mădălina. 2023. *Liste de cuvinte academice în limbile română și engleză: o analiză contrastivă bazată pe corpus*, in *Quaestiones Romanicae*, vol. X, p. 373-386.
- Stoichițoiu-Ichim, Adriana. 2004. *Influența engleză în terminologia politică a românei actuale*, in *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale* (coord. Gabriela Pană Dindelegan). București: Editura Universității din București.
- Stoichițoiu-Ichim, Adriana. 2001. *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influențe, creativitate*. București: ALL.
- Stoichițoiu-Ichim, Adriana. 2002. *Asimilarea împrumuturilor englezești: aspecte actuale ale dinamicii sensurilor*, in *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale* (ed.: Gabriela Pană Dindelegan). București: Editura Academiei, p. 249-262.
- Stoichițoiu-Ichim, Adriana. 2006. *Aspecte ale influenței engleze în româna actuală*. București: Editura Universității din București.
- Zafiu, Rodica. 2001. *Diversitate stilistică în româna actuală*. București: Editura Universității din București.